

Joost Spijkers, van theatergroep de Ashton Brothers, vindt het doodeng om solo op toneel te staan. Maar hij doet het, om te vertellen over zijn bijzondere band met de Balkan.

TEKST RINSKE WELS FOTO'S MERLIJN DOOMERNIK

Ik durf niet, maar ik móet

Les 1

L'histoire se répète

“Ik ben geboren in Melick, Limburg. Mijn ouders gingen scheiden toen ik twee was. Het huwelijk zat, denk ik, al voor mijn geboorte niet goed. En zeker niet voor de geboorte van mijn zus, die twee jaar jonger is. Ik bleef bij mijn vader wonen. Dat wilde ik. Geen idee waarom, het zal niet bewust zijn gegaan. Misschien dacht ik: de jongens bij de jongens, de meisjes bij de meisjes. Misschien dacht ik: dan heeft hij ook wat.

Mijn zus bleef bij mijn moeder wonen, dus wij zijn gescheiden opgegroeid. Mijn moeder vond het verschrikkelijk, maar ze liet mij los.

Mijn vader kreeg een Bosnische vriendin, zij werd mijn stiefmoeder. Aan haar heb ik me als het ware vastgeklampt. Zij is zelf kind van gescheiden ouders. Zij is mijn soulmate, wij begrijpen elkaar. Zij heeft er steeds op gestaan dat ik contact hield met mijn moeder. Mijn vader was daar niet mee bezig, van hem hoefde het niet zo. Maar zij vond dat het moest en daar had ze gelijk in. Ik denk dat ik me bij haar veilig voelde. Ze was niet de ene kant en niet de andere kant. ▶

L'histoire se répète. Mijn kinderen – ik heb een zoon van negen en een dochter van zeven – wonen in Denemarken bij hun moeder. Ik zie ze om de zes, zeven weken. Ik ben er inmiddels aan gewend dat ik ze zo lang niet zie. Maar als ze hier zijn geweest ... het afscheid went nooit.

Hun moeder is Deense en kon hier niet aarden. Toen we scheidden, is ze teruggegaan. Mijn zoon was toen twee, mijn dochter net geboren. Precies zoals bij mij vroeger. De laatste tijd heeft mijn zoon het moeilijk. Hij mist zijn vader en daar heb ik het erg moeilijk mee. Als hij wil, mag hij hier komen wonen, natuurlijk, meteen. Maar dat beslis je niet een, twee, drie. De keerzijde is dat hij dan zonder zijn zus opgroeit, want die wil in Denemarken blijven.”

Les 2

De muziek van je jeugd draag je hele leven mee

“Als jonge jongen dompelde ik mij helemaal onder in de taal en cultuur van mijn stiefmoeder. Het werd bijna een obsessie. Ik wil perfect Bosnisch spreken, ik wilde alles weten over dat land. Ik weet nog goed dat wij op de lange, lange autoritten naar Joegoslavië – toen duurde dat nog drie dagen want er waren daar geen snelwegen – veel naar muziek luisterden. Traditionele Balkanmuziek. En mijn stiefmoeder zong mee. Soms biggelden de tranen over haar wangen. Dat vond ik fascinerend. Ik voelde dat het te maken had met verlangen, met weemoed, met nostalgie. Daar houd ik kennelijk van.

Thuis zat ik op volksdansen met mijn vader. Van hem leerde ik een beetje accordeon spelen. Ik had op mijn kamer een soort altaartje met een kaart van Joegoslavië, snuisterijen van onze reizen en kostuums. Dan vroeg ik of een meisje mijn verzameling wilde komen bekijken. Kansloos natuurlijk.

Toen ik veertien was, kreeg ik een vakantie-vriendinnetje uit Sarajevo. Veel meer dan handje vasthouden en een kusje op de wang was het niet, maar ik was smoorverliefd. Ze stuurde me cassettebandjes met haar muziek, traditionals en Joegoslavische popmuziek. Prachtig vond ik het. Zo mooi, dat ik die liedjes nu zing. Ze zeggen wel dat je de muziek die je in je jeugd hoort, je hele leven meeneemt. In mijn geval klopt dat. Ik heb Peer Wittenbols gevraagd om er nieuwe, Nederlandse teksten op te schrijven. Dat heeft hij gedaan aan de hand van de verhalen die ik hem heb verteld over mijn leven en mijn liefdes. Dat is nu mijn eerste solovoorstelling ‘Spijkers’ geworden. Iets heel anders dan de Ashton Brothers, maar dit moest ik doen.”

Les 3

Ik kan het niet, ik kan het wel

“In de voorstelling vertel ik ook het verhaal van mijn vakantie-vriendinnetje. We mochten elke zondag even met elkaar bellen. Ze woonde met haar moeder in een flat in Sarajevo. Op een gegeven moment brak daar de oorlog uit. Soms als ik haar belde, hoorde ik de granaten op de achtergrond fluiten. Toen ik haar weer een keer probeerde te bellen, nam ze niet op. Ik had nog geen idee, maar vond het niet zorgelijk. Dat gebeurde wel vaker. Ik bleef het proberen, maar er nam niemand op. Via via hoorde ik uiteindelijk dat de supermarkt waar ze boodschappen deed voor haar moeder, getroffen was door een granaat. Twaalf doden. Onder wie zij. Ik was er kapot van. Ergerde mij aan mijn medepubers op school die klaagden als het regende.

Nu vertel ik in ‘Spijkers’ haar en ons verhaal. Ik vind het doodeng. Ik ben altijd bang. Bang dat het niet goed is wat ik doe. Bang dat ik ontmaskerd word, dat ik het toch niet kan. Terwijl dat onzin is. Dat weet ik heus wel. Aan de andere kant ga ik wel op dat podium staan. Nederlandstalige liedjes op Balkanmuziek, terwijl ik dat niet durf. Maar ik móet het doen. Dit is wat ik graag wil. Ik maak er in de voorstelling een grapje van. Ik vraag het publiek op een gegeven moment of ze willen zeggen: ‘Joost, we houden van je’. En ze doen het! Dat maakt het ’t waard. Het applaus, en na de voorstelling als je nog in een soort roes verkeert. Maar na een uurtje begint het alweer: ze klaptten wel, maar ... Dan slaan de twijfels al weer toe en dat gaat door tot het volgende optreden.”

Les 4

Geniet van het talent van anderen

Peer Wittenbols heb ik ontmoet bij Het Zuidelijk Toneel. We speelden als Ashton Brothers mee in de voorstelling ‘Vertellingen van 1001 Nacht’, Peer had een bewerking gemaakt. Mooie, poëtische teksten, maar toch helder. Ik liep al langer met het idee rond dat ik Nederlandstalige Balkannummers wilde zingen. Maar het oude liedje: ik durfde niet goed en wist ook dat ik niet goed genoeg was om de teksten daarvoor te schrijven. Aarzelend vroeg ik Peer: zou jij ...? Hij wilde. Het eerste lied dat hij voor mij schreef, was ‘Koosnaam’: ‘Laat me niet weggaan, want jouw lakens, ze fluisteren nog mijn koosnaam’. Ik laat hem de muziek horen en hij gaat schrijven. Soms is er na een paar uur al een tekst. Zo mooi allemaal, zo dichtbij. Dat had ik nooit durven opschrijven. Ik heb meteen gevraagd of hij

met me wilde trouwen, haha. Het lijkt wel of er niemand is die mij zo goed begrijpt als hij. We mailen heel veel heen en weer. Als ik een berichtje krijg, sta ik door de kamer te dansen en springen: ‘Het is van Peer, het is van Peer’. Zijn vrouw vertelde me laatst dat hij het zelf ook geweldig vindt. Gelukkig maar. Ik geniet intens van zijn talent.”

Les 5

Stel het belang van je kinderen voorop

“Mijn ex en ik pasten niet bij elkaar. Ik wilde niet koste wat het kost bij elkaar blijven, ik had aan mijn ouders gezien dat dat geen zin heeft. We hebben er alles aan gedaan, zoals dat heet. In therapie, praten, maar uiteindelijk besloten we, heel rationeel eigenlijk, niet meer samen verder te gaan. We hebben nooit ruzie gehad en we hebben altijd het belang van onze kinderen vooropgesteld.

Ze zijn heel erg trots op het werk van hun vader. Als ze in Nederland zijn en ik speel met de Ashton Brothers gaan ze weleens mee. Geweldig vinden ze dat. Dit programma wat ik nu speel mogen ze niet zien. Dat is te heftig. Ze hebben een gecensureerde cd opgestuurd gekregen. Er staan liedjes op die ... ik denk niet dat het goed is als ze die op dit moment horen. Misschien later, als ze achttien zijn.”

Les 6

Er is genoeg liefde

“Ik ben altijd blijven geloven in de liefde. Ook na mijn jeugd en na mijn scheiding. Eigenlijk was mijn huidige vrouw, Iva, al in mijn leven. Ik heb haar leren kennen via de Ashton Brothers. Zij kwam kijken bij ‘Ballyhoo’, daarin zong ik een Bosnisch lied. Ze sloeg wild om zich heen: ‘Dit versta ik!’ En meteen daarna: ‘Met hem ga ik trouwen’. Ze zocht op internet op waarom ik, Joost Spijkers, een Hollander, zo’n lied zong. Ze las dat ik getrouwd was en liet het erbij zitten. Toen ze later opnieuw met collega’s naar een voorstelling van ons kwam, lieten ze als groep een berichtje achter op het gastenboek. Ik reageerde en tekende met ‘een ex-danser’. Zij schreef: ‘Ex-dansers bestaan niet’. Toen wist ik het al. We maakten kennis en begonnen te mailen. Over dans, over Bosnië, over het leven. Er gebeurde verder niks en mijn toenmalige vrouw dacht er ook niks van. Maar toen wij uit elkaar gingen, vroeg ze: ‘Wordt Iva de stiefmoeder van mijn kinderen?’ Ik zei aarzelend: ‘Ik denk het

Als ik haar belde, hoorde ik de granaten fluiten

Joost Spijkers

Joost Spijkers (38) is een van de Ashton Brothers, die ook internationaal hoge ogen gooien met hun combinatie van slapstick, circusacts, humor, fysiek cabaret en muziek. Na het vertrek van Pepijn Gunneweg maken de drie overgebleven 'broers' een nieuwe voorstelling, 'Welcome to the Ashton Brothers', die vanaf 4 juni in de Kleine Komedie in Amsterdam te zien is.

Voor die tijd is Spijkers solo te zien in 'Spijkers', waarin hij zingt en vertelt over zijn leven en liefdes tot nu toe; Balkanblues met Nederlandstalige teksten van Peer Wittenbols. Een aantal van die liedjes staat ook op de cd 'Spijkers'. Speellijst en meer informatie zijn te vinden op: www.joostspijkers.nl.

Joost Spijkers is getrouwd met Iva, samen hebben ze een dochter, Stela (bijna vier maanden). Uit zijn eerste huwelijk heeft hij een zoon en een dochter die in Denemarken bij zijn ex wonen.

wel'. Mijn ex heeft het Iva nooit kwalijk genomen. Sterker nog: toen ze een keer in Nederland was, moest ik spelen. Dus ging Iva haar en de kinderen ophalen van Schiphol. Ik stond ondertussen doodsangsten uit: die twee vrouwen! In één huis! Dat kan niet goed gaan! Ik belde eerst mijn ex, ze zei: 'Bemoei je er niet mee, wij regelen dit'. Daarna belde ik Iva: zelfde reactie. Dan bof ik toch?"

Les 7

Werken, werken, werken

"Ruut Weissman, de artistiek leider van de Kleinkunstacademie, zei tegen mij: er zit een priester in jou en een zigeuner. Je kunt beter

thuis de stijve priester zijn en op het toneel de liederlijke zigeuner. Dat is goed voor je carrière én je hebt persoonlijk een leuker leven.

Toen ik klein was, wilde ik danser worden. Ik had een volksdansleraar, Ciga Despotović, een geweldige zigeuner die altijd dronken was. Hij zei op een gegeven moment: 'Als je echt wilt leren dansen, moet je op ballet gaan en niet hier blijven huppelen. Dus ging ik op klassiek ballet. Ik trainde elke dag. Knutselde zelf een barre, zodat ik op mijn kamertje kon oefenen. Ik hou van de schoonheid van ballet. Het doet pijn, je moet ontzettend hard werken, maar het ziet er prachtig uit. Dat is het offer voor de kunst. Die mentaliteit heb ik nog steeds, ook bij de Ashton Brothers. Wij waren de enige vier jongens uit drie jaargangen, we zochten elkaar op. We vonden elkaar in onze liefde voor het circus. Weer dat vak-

manschap, dat je moet werken, werken, werken. We wisten van niks, dus we haalden uit de schoolbibliotheek een Prismaboekje: Acrobatiek voor beginners. De eerste vijf hoofdstukken vonden we saai, die hebben we overgeslagen. We zijn maar gewoon begonnen: A zet voet op schouder van B.

We gaan door met één man minder. Pepijn Gunneweg heeft aangegeven dat hij ermee wilde stoppen. Het zat er al langer aan te komen. Wij zagen ook wel dat hij niet gelukkig meer was. Pepijn had genoeg van al dat toeren. We hebben geen ruzie gemaakt, ben je gek. We gaan gewoon met zijn drieën verder. Afgelopen zomer stonden we op de Parade en dat voelde goed. De tent zat vol, mensen vonden het leuk als vanouds. Dat gaf mij het gevoel dat we op de goede weg zitten." ■